

Kronik

#demens #aktivdødshjælp

Vi fejrer mors 88 års fødselsdag. To døtre, en søn og en svigerdatter. Mor kender os vist ikke. Hun er ikke den mor, vi kender. Hun sidder i sin lænestol på plejehjemmet, med næsten tomme øjne, halvåben mund og ble. Foran hende ligger en kæde af store træperler i forskellige former og farver. Jeg har lavet kæden til hende.

Min mor har strikket mange smukke trøjer i flotte farver og mønstre til børn og børnebørn. Ofte har jeg iagttaget, hvordan hendes hænder har løbet langs strikkepindene og talt masker, hvorefter hun har skiftet til en anden farve garn. Jeg har aldrig forstået, hvordan hun kunne have gang i fire – fem farver af gangen, uden at garnet filtret sig sammen. Og jeg har hjulpet hende med vinde garnfed om til kuglerunde garnnøgler. Jeg skulle være hurtigt til at vippe arme og hænder, så garntråden ubesværet kunne slippe fri af fedet og følge hendes hurtige og elegante bevægelser, mens nøglen voksede fra ingenting til en lille bold. Kæden med træperler har holdt hendes hænder beskæftiget, perlerne er blevet talt og farver og former studeret. Det gør hun ikke længere.

Vi byder hende et stykke chokolade. Det er vist lidt for stor. Det smeltede chokolade løber fra munden ned over hagen. Min søster tørre chokoladen væk og giver hende lidt at drikke. Hun har svært ved at synke den smule vand. Hun hoster, så dråber står som en sky omkring hende. Min mor, som da hun ikke var meget ældre end jeg er i dag, sagde. "Hvis jeg nogen sinde skal bruge en rollator, vil jeg heller have en pistol for panden". Nu bliver hun hejst ud af sengen i en slags kran, bliver kørt ud af soveværelset i en slags sækkevogn og sat i lænestolen i stuen. Ikke fordi hun vejer for meget, men fordi hun ikke selv kan flytte sig. Om aftenen går turen den anden vej fra stuen til soveværelset. Hendes plejehjem er nyt, moderne og kærligt.

Mor, en forkælet og charmerende kvinde, men også reserveret og tidligt mærket af livet. Min mor var den yngste i en søskendeflok. Hun havde to storebrødre, otte år og et år ældre. Den yngste havde en tvillingebror, der døde kort efter fødslen. Jeg har aldrig kendt min mors yngste bror. Min onkel fremstillede bomber i de sidste måneder af krigen sammen med en lille gruppe af "modstandsmænd". I efteråret 1945 ville han lave fyrværkeri af resterne af sprængstoffet. Det blev hans endelig i en alder af 17 år.

Min onkels brutale og meningsløse død fik stor betydning for hans 15-årige lillesøsters livsforløb. Hans grav, var gravet, så kisten kunne bæres og ikke skulle sænkes ned i gravens dyb. Hans mor, huske med rædsel da den lille kiste med hans nyfødte tvillingebror forsvandt ned i et sort hul. Klassekammerater, der var klædt i hvidt og spredte hvide blomster over kisten. En præst, der holdt en begravelsestale om guds kærlighed og om, at hendes bror nu var kaldt hjem til hans fader i himmelen. Samme præst, der et år senere skulle undervise hende i latin, så hun kunne komme på Katedralskolen og blive student. Den smukke unge pige blev udsat for fysiske berøringer af præsten, måske givet som trøstende klem, måske af en anden karakter. Men min mors grænser – fysiske og følelsesmæssige - var overskredet af den mand, der havde talt ved hendes bror bære, med ord, der hverken gav trøst eller mening for hende, men nærmere endnu mere sorg og vrede. Da hun sagde, at hun aldrig satte sine ben hos præsten igen, blev det accepteret af hendes forældre, så et eller andet må der være sket. Min mor blev ikke student, kom på husholdningsskole, derefter i butik,

gift med far, og blev som mange andre kvinder i den generation hjemmegående. Hun fik villa, vovse og Volvo og har tre raske børn, seks flinke børnebørn samt to søde oldebørn.

Min morfar, var den første mand, der forkælede hende. Kærlighed til først en mistede søn, senere to, blev i rigt mål overført til datteren. Mors farfar var både konditor og rugbrødsfabrikant, han foræret sin søn 22.000 kr. det år min mor blev født. De blev blandt andet brugt til at bygge et sommerhus med garage og til at udvide morfars urmagerbutik med en stor afdeling for smykker og sølvtoj. Min mormors far døde tidligt og efterlod sig en uforsørget enke og børneflokk i Vestjylland. Mormor og hendes søskende spiste sig ikke mæt hver dag. En barsk barndom og sorgen over de to mistede sønner, betød at mormor holdt sin datter på afstand og var meget kritisk overfor hende. Det billede jeg selv har af min morfar og mormor er, at han var rar og hun var skrap. Men det var mormor, der spillede kort med børnebørnene.

Den to forskellige former for opmærksomhed min mor fik fra hendes forældre, har formentligt haft indflydelse på hendes adfærd over for mænd og kvinder. Min mor har altid været charme-rende og imødekommende over for mænd, men reserveret og afvisende over for kvinder. Det har slået mig, hvor indgroet den forskelsbehandling af mænd og kvinder er hos mor også efter hun blev dement. Mandlige falckreddere og læger, bliver der flirtet med. Kvindelige læger og plejepersonale mødes med forbehold. En kvindelige sosu-assistent, der fornyeligt madede mor med eftermiddagskagen, mens jeg var på besøg, bemærkede, "Jeg elsker, når din mor giver mig blikket". Min mor var vist ikke helt tilfreds med sosu-assistentens løsning af opgaven. Jeg havde set blikket, og var glad for bemærkning. Når vi begge glædede os over mors hvasse blik, tror jeg, at det er fordi, vi så et glimt af den kvinde, der var for ikke så længe siden.

Min mor er sund og rask, når vi altså ser bort fra demenssygdommen og dens følger. Dog har hun fået en udvækst på den ene læg. Jeg har kun fået den beskrevet af personalet på hendes plejehjem, ikke selv set den. Svulsten er nu på størrelse med en flad bordtennisbold, har en overflade der bugter sig op og ned, den ligner nærmest små tarme, der vokser ud af huden og den lugter forfærdeligt. Det sidste er der råd for, en kulforbinding kan lægges, så lugten ikke bredder sig på stuen. Svulsten vokser, men den giver øjensynligt kun mor smerter ved berøring.

Jeg har talt med hendes læge. Skal svulsten undersøges og behandles ordentligt skal mor på hospitalet. Behandlingen vil formentlig være operation. Risikoen for, at et så stort operationsår ikke heler, er stor. Mors hud er tynd som pergament. Måske bliver der behov for efterbehandling i form af kemoterapi eller strålebehandling. Måske vise en skanningen eller andre undersøgelser, at mor fejler andet, der skal iværksættes behandlinger for.

Som datter står jeg nu med to valg. At se svulsten vokse og invadere mere og mere af min mors hud og måske krop, samtidig med at demensen æder endnu mere af hendes hjerne. Eller at påføre hende stor uro og smerte ved at sende hende på hospitalet til udredning og behandling. Bliver valget det sidste, vil svulsten i bedste fald være erstattet af et operationsår, mor vil formentlig få flere smerter og komme i andre former for behandling, men demensen æder foresat endnu mere af hende hjerne. Valget er nemt, trods det at begge valg er helt forfærdelige. Mor må ædes op af demens og ildelugtende svulster på plejehjemmet. Det kan der gå flere år med.

Men jeg ønsker mig et tredje valg for min mor: aflivning. Ikke en pistol for panden, men en fredesfuld afslutning på et levet liv. At mor får lov at dø med en rest af værdighed tilbage, og mens vi andre stadig kan se et glimt af den kvinde, der engang var. Jeg håber inderligt, at hvis jeg ender i sammen situation som min mor, at min familie og en livsafslutningskommission vil iværksætte det ønske om aflivning, jeg har givet tilladelse til må ske såfremt behandling af en dødelig sygdom er menings- eller nytteløs. Jeg håber at en fuldmagt med et sådan afsnit kan udarbejdes og underskrives senest, når jeg fylder 65 år. Med min erfaring med min mors livsafslutning, vil min egen alderdom blive mere tryk og givende, når jeg ved, at jeg har stor sandsynlighed for at få en død, der er så tæt på som muligt på den livsafslutning, jeg ønsker mig.

Dagen efter min mors 88 år fødselsdags, fejrer jeg min 63 års fødselsdag. Jeg går på kirkegården og lægger blomster ved fars grav. Han ligger ved siden af min mormor og morfar samt den onkel der kun blev 17 år. Min far blev lagt i graven på min 48 års fødselsdag. Han døde af et hjertestop, en smuk og venlig forårsdag. På gravstenen med hans navn er der plads til min mors navn.